

Hesera. Preveo iz latinskoga jezika a djelom popravio i popunio Dr. Josip Štadler, metropolit i nadbiskup vrhbosanski. Knjiga II.

3. *Vračara Klara. Pučka pripovijest. Napisao Ivan Lepušić.*

4. *Štítite životinje. Opomene mladeži. Po njemačkom priredili L. Strzalkowski i Ad. Hofman.*

Kakor se vsako leto trudi odbor, da poda udom družbe kolikor mogoče dobre knjige, tako je tudi letos storil. Danica je prav izborno sestavljen koledar, a tudi povest „Vračara Klara“ je prav za ljudstvo primerna in poučljiva. Žal da se družba nikakor ne more razširiti med hrvaški narod kakor bi mogla in morala. Čeprav je sedaj udnina na leto za kmete, obrtnike in dijake le 50 kr., ni število udov čez 16.000.

V. Bučar.

Bog i Hrvatska ili ozbiljne misli za vjeru i domovinu. *Hrvatskom narodu poklanja Ivan Nepomuk Jemeršić, župnik grubišnopoljski. Zagreb 1896. Nakladom Piščevom. Tisak Antona Scholza v Zagrebu. 8° str. 289. Cena 1 gld. 20 nov. —*

V tej knjigi obdeluje znani pisatelj geslo narodno: „Sve za vjeru i domovinu — za Boga i Hrvatsku!“ ali, kakor tudi peva:

Širi ljubav k vječnom Bogu,
Koji sudbom svieta ravna;
Da nam narod bude sretan
Hrvatska nam bude slavna.
Nek nas složi ljubav bratska,
Živila Hrvatska!

Na dolgo in široko razpravlja dosegljivo bodočnost hrvaškega naroda; govoreč o Bogu in sodbi njegovi posameznih narodov pravi, da je Bogu vsak narod mil in drag, da on odločuje usode narodov ter je vsakemu narodu posebej določil domovino, kjer naj živi, podarivši mu dar jezika, do katerega ima vsi pravico, in nihče nima pravice mu ga jemati s silo. Vse to dokazuje z vzgledi iz svetovne zgodovine. Vera, pobožnost in narodnost so v vsakem narodu tesno združene, tako tudi v hrvaškem. Opisuje nevero in njene vzroke, sijaj narodne prosvete, izobrazbo in umetnost posameznih narodov, in to obrača na Hrvaško. Vsi sloji so dolžni delovati za blaginjo domovine, po geslu: „vsi za jednega in jeden za vse“; v slogi je moč narodova. Hudo udriha po odpadnikih, kateri se sramujejo očitno spoznavati svoj narod in materni jezik. Naposled tolaži nesrečne narode — tudi hrvaški — z boljšo prihodnjostjo.

O. H. Š.

Razne stvari.

„Kristus“. Leonova družba na Dunaju si je pridobila veliko zaslugo in trajno hvaležnost vseh prijateljev glasbe, da je v dan 18. grudna m. l. priredila prvo popolno proizvodbo veličastnega Lisztovega oratorija „Kristus“ na Dunaju. Slavni glasbenik Fran Liszt (roj. 1811, umrl 1886), je dovršil to veliko svoje delo l. 1866. in v prvič se je proizvajalo v celoti v dan 21. vel. travna l. 1873. v Weimaru pod njegovim osebnim vodstvom. Na Dunaju se je le prvi del izvajal l. 1871. v filharmoničnem koncertu. Zanimanje je bilo torej — umevno — veliko, in obširna dvorana napolnjena do zadnjega kotička. Časopisi so prinesli večinoma že popreje vsebino oratorija in oceno glasbe, tako da je ta bila slušalcem v bistvu znana ter se je vse zanimanje obračalo na delo samo.

Lisztov „Kristus“ ni delo v običnem okvirju oratorija, marveč je nekak ciklus krasnih orkestralnih in mogočnih pevskih točk, katere veže le ista ideja. Vse delo razpada na tri dele: v božični oratorij, po razglašenju, ter v trpljenje in vstajenje Kristusovo. — Prvi del podaje instrumentalen uvod, — oznanjenje angelovo (kjer se pričetkom vrsti sopran-solo z zborom, in naposled združi v mogočni „Gloria in excelsis“) — staro cerkveno pesem: „Stabat mater speciosa“ (zbor z orglami) in dve orkestralni točki: Pastirji pri jaslih in Popotnica treh kraljev. — Drugi del podaje blaženstva

(melodična deklamacija baritona, kateremu ponavlja in odgovarja šesteroglasni zbor), oče naš (zbor z orglami), ustanovitev cerkve („Tu es Petrus“ in „Simon Joannis, diliges me?“ veličastno in milo, v izborni karakteristiki), krasno orkestralno točko: vihar na jezeru, — in slednjič veličastni vhod Kristusov v Jeruzalem z ogromnim „Hosana“ in „Benedictus“.

Tretji del slika Kristusa na Oljski gori (bariton-solo in orkester) z neizrekljivo milobo, — podaje pesem „Stabat mater dolorosa“ (za solo, zbor, orkester in orgle) — velikonočno pesem: „O filii et filiae“ (nežni zbor), ki preide v mogočni „Resurrexit“ in „Alleluia“ (zbor, orkester, orgle).

Ves oratorij je imel izreden uspeh, vse točke so se sprejele z najživahnejšim odobravanjem. Pa se tudi ni mogoče dovolj načuditi silnemu geniju Lisztovemu, ki je združil v toliko mojsterski obliki v cerkvenem duhu tako zakladnico pevskih in orkestralnih točk, dovršenih v obliki, in kljubu temu umljivih tudi lajiku, v srce segajočih in duh razvneajočih. — Težavno nalogo je dovršil dirigent prof. Loewe izborni, solisti (baritonist gospod Tullinger iz Strassburga, in sopranistinja, Dunajčanom dobro znana gdč. Chotekova), zbor in orkester — vsi so izborni pogodili svoje težavne naloge.

Oratorij je trajal, z malimi, po odobravanju provzročeni presledki, tri in pol ure; vsekako

to preutruđi in prenasiti; ako bi se podal v treh delih (v treh koncertih), bilo bi možno posamezne krasote bolje utisniti si v spomin; tako pa je obudil zlasti utisek veličastnosti.

Naša „Glasbena Matica“, ki je že izkazala v mnogih težavnih proizvodbah svojo izbornost in izvežbanost, morda soznani rojake v domovini o priliki vsaj z nekaterimi odlomki tega veličastnega dela.

F. Göstl.

Doma in po svetu.

I.

Ko se je naš list iz majhnega mladinskega glasila polagoma povečal in premenil v list za širše občinstvo in posebno za slovenske družine, silil ga je njegov načrt, naj podaje svojim bralcem tudi mirno, stvarno in umno pisan razgled dogodkov domačih in tujih. Ker je jako kočljivo, sitno in težavno pisati o tako imenovani politiki, zato smo se ogibali tega dela, kakor dolgo smo se mogli. A list ni popoln, ni časopis, ako ne opisuje svojega časa, svoje dôle. Res se lahko zameri nekaterim bralcem, ki niso istega mnenja kakor pisatelj. Vendar upamo, kar se nas tiče, da bo vsak razsodni naročnik spoštoval, ako tudi ne odobral, nazore poročevalčeve. Kako namreč more naročnik zahtevati, naj bo urednik in pisatelj ali brez trdnih nazorov, ali nekak kameleon, ki preminja barve, kakor hoče? Sicer se pa dá pisati tudi tak svetoven pregled brez strankarske tesnorsčnosti. Za to se bomo prizadevali.

Doma se ni dogodilo v novejšem času nič takega, kar bi bilo res pomenljivo za ves naš narod. Omeniti vredno je pač to, da se tudi pri nas čim dalje bolj širi socijalizem in kaže svojo moč. Iz ljubljanskega mesta sili po Kranjskem v mala mesteca in v take kraje, kjer je veliko delavcev. Jednako je po drugih slovenskih pokrajinah. Socijalizem hoče popolnoma preosnovati sedanje države in družabne razmere. Ali bo v to preosnavljanje pomagal tudi slovenski narod, ne moremo vedeti sedaj: težko se bo odtegnil splošnemu toku. Gotovo je pa tudi to, da bi socijalizem pahnil naš narod v veliko nesrečo, ker je po svojih načelih nasprotnik vsake vere, zlasti pa katoliške. O tem bomo še slišali. — V **tujini** pa so se godili v drugi polovici lanskega leta važni dogodki, ki nam kažejo prav živo, po kakšnih nraavnih in političnih načelih ravnaajo omikane vlade. Po vsem svetu se piše in govori o strašnih razmerah v **Armeniji**. Že l. 1894. so pobili Turki in drugi mohamedani več tisočev armenskih kristijanov. Proti koncu l. 1895. so Turki zopet divjali zoper kristijane. Že začetkom minulega leta so naštevali žrtev, da je bilo groza. Poročilo v „Kathol. Miss.“ 1896, 2. pravi, da je bilo do meseca svečana min. leta pobitih 60.000; v mestu Diarbe-

kirju samem 5000, v okolici 15.000. Tako hudo ni bilo divjanje Turkov niti leta 1860., ko so v Siriji pobijali kristijane od hiše do hiše. A vse to še ni bilo dovolj. Lansko leto se je začelo morjenje prav po zvito sestavljenem redu, ki ga je določila brez dvoma vlada v Carigradu in ga je potrdil sultan sam. Takih grozovitostij in tako malovrednega potuhnjenega vedenja, kakoršno je kazala turška vlada v poslednjih mesecih, menda ne pozna svetovna zgodovina. Meseca vel. srpana so morili po Carigradu Armence z raznimi izgovori in pretvezami. Podtikali so jim zaroto, potem ropanje, zlasti, da so napadli banko otomansko i. dr. Večina je bila čisto izmišljena in samo zatročena med razdivjano druhal, da je pobijala kristijane. Turki so bili oboroženi, a kristijanom so orožje pobrali in jih potem pobili, otroke podavili, ženske oskrunili. Noben kraj, nobena beseda jim ni bila sveta. Kakor v Carigradu, tako so ravnali drugodi. Doslej cenijo nad 100.000 mrtvih.

In evropske vlade, ki so na stališču splošne humanitete, kaj so storile in kaj storé za kristijane v turškem cesarstvu? Posvetujejo se, ponižno ugovarjajo, dadó si pokorno pa lažnivo odgovarjati od Turka, in vse to se vleče vrh vsega tega neznansko dolgo, od meseca do meseca, da med tem dela Turek, kar hoče. Prav tu se vidi, kako nedostaje voditeljem svetovne politike ne samo krščanskega, marveč tudi človekoljubnega duha. Zato moramo reči, da so grozne morije Armencev l. 1896. ne samo nov vzrok, da se turški krvooločnosti stori vsaj jedenkrat radikalno konec, ampak so neizbrisen madež za sedanje vlade. — Značajnost vladajočih mož se kaže tudi jako očitno pri obisku **ruskega carja** v Parizu. Ruski car torej, ki doma ne dovoli narodom slobode, išče prijateljstva pri Francozih, ki se ponašajo, doma in pred svetom, s prostostjo; in prav ti Francozi se klanjajo ruskemu vladarju s smešno navdušenostjo. — Ko so bile slavnosti carjevega obiskovanja pri kraju, prišla je na Nemškem neka stvar na dan, ki je razsvetlila razmere vladne kakor blisek v temni noči. Znano je, da so zvezane tri države: Avstrija, Nemčija in Italija v tako zvani **trozvezi**. To zvezo je ustvaril najbolj bivši nemški kancelar Bismarck zoper Rusijo in Francijo. Vsled te zveze si morajo države druga drugi pomagati, ako napade katero sovražna država. To je bilo vse v redu in tudi vsem znano. A zviti Bismarck je povedal meseca vinotoka m. l. v časopisu, da je bila poleg te trozveze do l. 1890. še druga **pogodba** med Nemčijo in Rusijo, vsled katere bi morala ta kakor ona ostati v prijaznem miru, ako bi drugo napadla brez izzivanja sovražna sila. Potemtakem je bila Avstrija dolžna pomagati Nemcem zoper Ruse in Francoze, a Nemčija bi pustila — četudi je zaveznica naša — naj Rusija stare Avstrijo, ako jo hoče in more. Take so torej visoke zaveze!